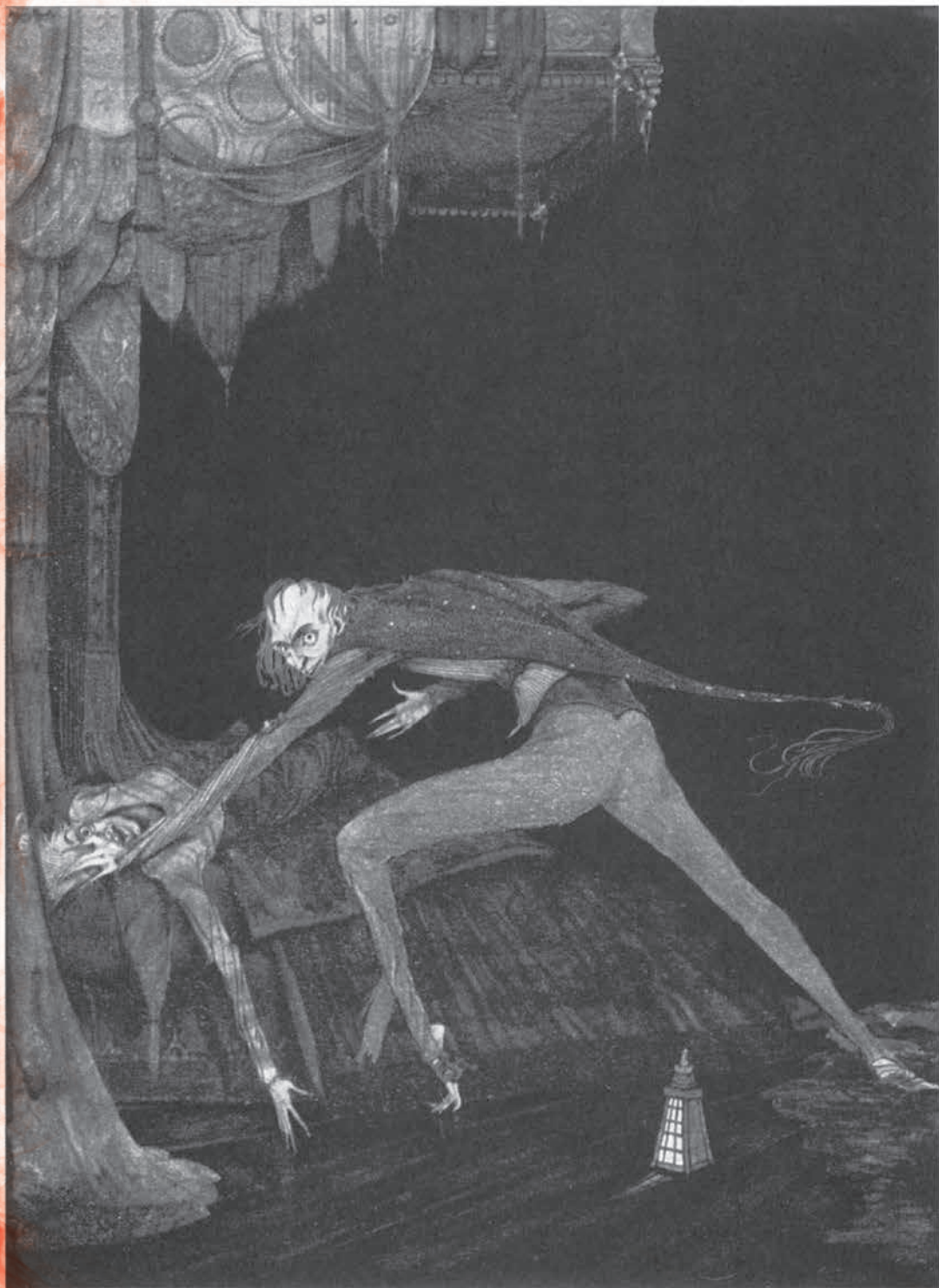

EDGAR ALLAN
POE

ŽMOGŽUDYSTĖ
MORGO GATVĖJE
IR KITOS
ŠIURPIOS ISTORIJS

Su Harry Clarke iliustracijomis

OBUOLYS

SENIS SURIKO TIK KARTĄ, TIK VIENĄ KARTĄ.

EDGAR ALLAN
POE

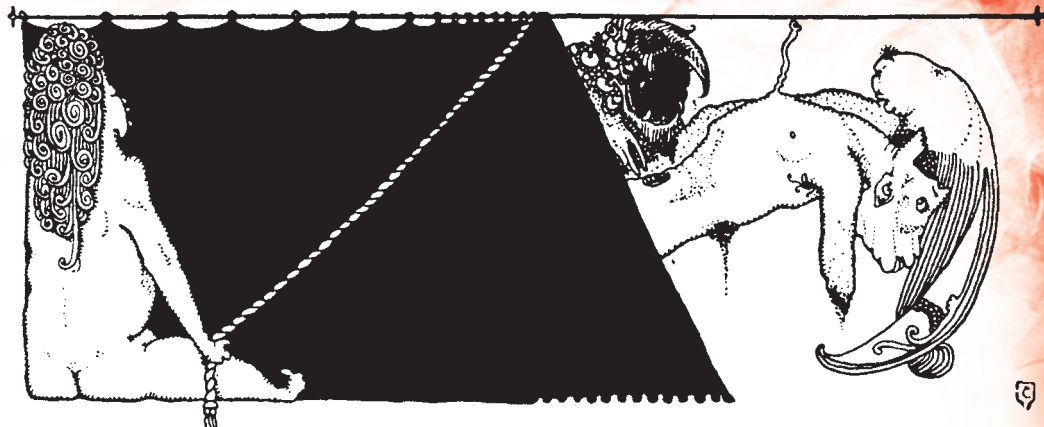
ŽMOGŽUDYSTĖ
MORGO GATVĖJE
IR KITOS
ŠIURPIOS ISTORIJS

Apsakymų rinktinė

Iliustracijos
HARRY CLARKE

Iš anglų kalbos vertė
ALGIMANTAS ZEIKUS, POVILAS GASIULIS,
NERIJUS MALIUKEVIČIUS, VIRGINIJA MICKIENĖ,
ANTANAS PARAGYS, KĘSTUTIS ŠIDIŠKIS, IRENA VARNAITĖ

TURINYS

VARNAS | 9

(vertė Algimantas Zeikus)

MECENGERŠTEINAS | 13

(vertė Kęstutis Šidiškis)

RANKRAŠTIS, RASTAS BUTELYJE | 21

(vertė Virginija Mickienė)

PASIMATYMAS | 33

(vertė Kęstutis Šidiškis)

BERENIKĖ | 45

(vertė Kęstutis Šidiškis)

MORELA | 53

(vertė Irena Varnaitė)

LIGIJA | 59

(vertė Irena Varnaitė)

NEPRILYGSTAMAS HANSO PFALIO NUOTYKIS | 73

(vertė Kęstutis Šidiškis)

KARALIUS MARAS | 107

(vertė Nerijus Maliukevičius)

ŠEŠĖLIS | 119

(vertė Kęstutis Šidiškis)

TYLA	121
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
AŠERIŲ NAMŲ ŽLUGIMAS	121
<i>(vertė Antanas Paragys)</i>	
VILJAMAS VILSONAS	143
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
MINIOS ŽMOGUS	159
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
ŽMOGŽUDYSTĖ MORGO GATVĖJE	167
<i>(vertė Antanas Paragys)</i>	
MALSTREMO GELMĖSE	195
<i>(vertė Antanas Paragys)</i>	
FĖJOS SALA	209
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
MONOSO IR UNOS POKALBIS	215
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
ELEONORA	225
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
OVALUS PORTRETAS	231
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
RAUDONOSIOS MIRTIES KAUKĖ	235
<i>(vertė Povilas Gasiulis)</i>	
ARNHEIMO DVARAS	241
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
MARI ROŽĖ PASLAPTIS	253
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
ŠULINYS IR ŠVYTUOKLĖ	289
<i>(vertė Antanas Paragys)</i>	
IŠDAVIKĖ ŠIRDIS	305
<i>(vertė Virginija Mickienė)</i>	
AUKSINIS VABALAS	311
<i>(vertė Antanas Paragys)</i>	
JUODASIS KATINAS	343
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
MULKINIMAS, KAIP TIKSLUSIS MOKSLAS	353
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
AKINIAI	363
<i>(vertė Antanas Paragys)</i>	
APYSAKA APIE UOLĖTUOSIUS KALNUS	383
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	
GYVŲJŲ LAIDOJIMAS	391
<i>(vertė Kęstutis Šidiskis)</i>	

MESMERIŠKAS APREIŠKIMAS | 403
(vertė Kęstutis Šidiškis)

PAILGA DĖŽĖ | 413
(vertė Kęstutis Šidiškis)

„TU ESI ANAS VYRAS“ | 423
(vertė Kęstutis Šidiškis)

PAVOGTAS LAIŠKAS | 435
(vertė Antanas Paragys)

TŪKSTANTIS ANTROJI ŠACHEREZADOS PASAKA | 451
(vertė Irena Varnaitė)

PAŠNEKESYS SU MUMIJA | 465
(vertė Irena Varnaitė)

DAKTARO DERVOS IR PROFESORIAUS PLUNKSNOS SISTEMA | 479
(vertė Kęstutis Šidiškis)

TIESA APIE TAI, KAS NUTIKO PONUI VALDEMARUI | 493
(vertė Kęstutis Šidiškis)

AMONTILJADO STATINAITĖ | 503
(vertė Antanas Paragys)

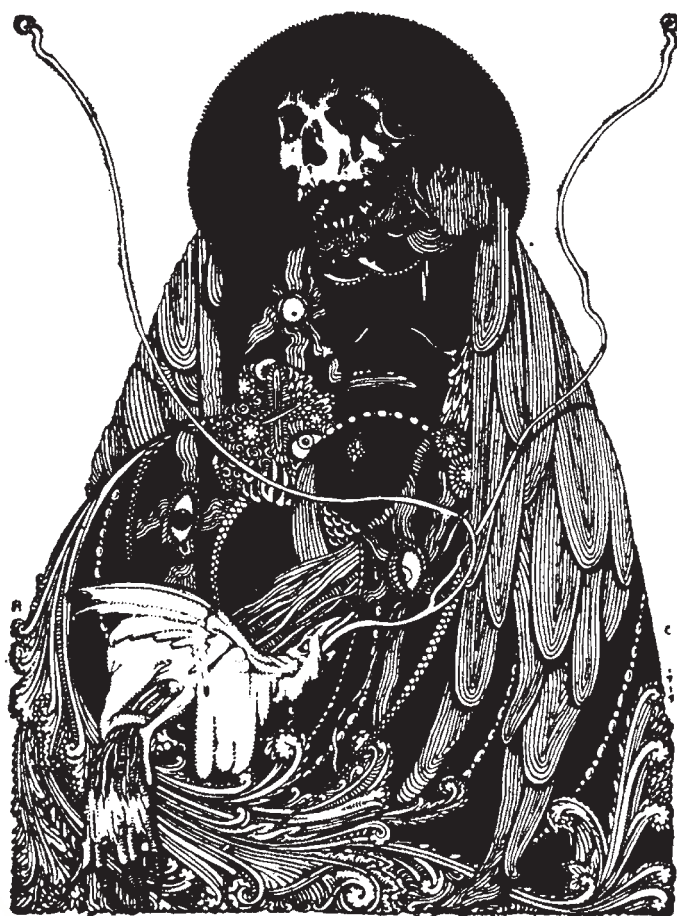
VARLIŪKŠTIS | 511
(vertė Antanas Paragys)

FON KĖMPELENAS IR JO ATRADIMAS | 519
(vertė Irena Varnaitė)

EDGARO ALANO PO NOVELISTIKA | 525
(Irena Varnaitė)

PAAIŠKINIMAI | 529
(Kęstutis Šidiškis)

VARNAS

Tą vidunaktį, tą gūdų, ir pavargęs, ir apsnūdęs
Rymojau prie foliantų išminties, jau pamirštos –
Mokslo įdomaus, bet seno. Ir staiga girdžiu – barbena:
Lyg duris kažkas klebena – tai gal svečią Dievas duos.
Netikėtą pakeleivį gal Aukščiausiasis man duos.

Užkluptą nakties šaltos?!

Židiny ugnis jau mėlo, bet vaiduokliški šešėliai
Driekės dar per kilimėlj, tik trumpėjo nuolatos.
Pamenu, jog buvo gruodis. Liūdna buvo man ir rodės.
Kad kažkur Edeno soduos, kur nėra nakties šaltos.
Angelai jos vardą šnabžda, kur nėra nakties šaltos –

Vardą jos, ir man šventos.

O užuolaida virpėjo, nors nebuvo jokio vėjo.
Bet virpėjo ir be vėjo, lyg ką slėptų klostės tos.
Sunerimęs atsistojau, atsistojau ir kartojuau:
„Tai keleivis, nepabojęs rūko nė nakties šaltos.
Nakviša koks, nepabojęs net nakties tikrai šaltos.

Ieško, kas nakvynę duos.“

Tai nejaugi išsigąši?! Ir žengiau prie durų drąsiai.
Ir tariau: „Atleiskit, pone, dėl minutės sugaištos:
Išgirdau, kai pabarbenot, bet maniau – pasivaideno –
Matot, mano durys senos ir vis girgžda nuolatos.“
Ir plačiai jas atlapojau: tik tamsa nakties šaltos.
Nykiai, gruodiškai šaltos.

Tarpduryje atsistojau ir liūdėdamas svajojau.
Ir svajojau, ko dar niekas nesvajojo niekados.
Pamenu, nebuvo vėjo, bet tylą keistai aidėjo:
„Grįžk, Lenora! Grįžk, Lenora!“ – vardą širdžiai taip šventos.
Žinoma, tai aš šnibždėjau vardą širdžiai taip šventos
Tamsoje nakties juodos.

Skausmas degino krūtinę, galvą gaudžiai nusvarinęs
Uždariau duris. Vėl trinksi! Negi taip ir nenustos?
„Bet tikriausiai tai langinės“, – pamąščiau nusiraminęs:
„Vėjas bus jas atkabinęs, tai klebens ir balados.
Reikia eit ir užkabinti, nes įgris, kai balados.
Ir ramybės tau neduos.“

Langinės tuoj atlapoju, ir staiga – kad suplasnojo
Ir įskrido juodas Varnas iš būties, man taip šventos.
Kad bent linktelėjęs būtų! Stybsi lyg salonų liūtas.
Lyg koks lordas pasipūtęs. O paskui plast ant galvos
Biustui, stovinčiam virš durų, strykt Paladei ant galvos
Tas svetys nakties juodos.

Ir pradėjo imti juokas, kai žiūrėjau atitokęs
Į didingai orią pozą jo laikysenos griežtos.
Ir tariau: „Šaunus atro dai, nors ir nupešiotas kuodas.
Pakeleivi skausmo juodas iš Plutonijos šaltos.*
Kaip vadint tave, didike iš Plutonijos šaltos?“
Kranktelėjo: „Niekados.“

* Plutas – romėnų požeminio pasaulio dievas.

Akys man vos neiššoko: Varnas ir kalbėti moka!
 Na, sakykim, bus nuklausęs žodį iš žmonių šnektos.
 Bet žvelgiau lyg pakerėtas: ar kur nors lig šiol girdėta.
 Kad virš durų kam tupėtų Varnas biustui ant galvos.
 Kad tik plast ir nusileistų graikų deivei ant galvos
 Ir vadintų: „Niekados“?!

Na, o Varnas tupi tyliai ir matau, jog veltui vyliaus.
 Kad išgirsiu jį prabylant, ne vien gaudų: „Niekados.“
 Nė nekrusteli jo plunksnos, it gūdus šešėlis dunkso.
 Ir tariau: „Tu neprijunksi niekad prie būties manos.
 Kaip seni draugai, kaip viltys dingsi iš būties manos.“
 Kranktelėjo: „Niekados!“

„Keista“, pamąščiau suglumęs: „Koks jo atsako tikslumas!
 Jis turbūt nugirdo raudą sielos, skausmo palaužtos.
 Jau negalinčios pakilti, jau palaidojusios viltį.
 Bet panorusios prabilti žodžiais lyriškos raudos.
 Panašios į gedulingą giesmę lyriškos raudos.
 Pavadintos „Niekados!“

O paskui vėl ėmė juokas, kai mąščiau jau atitokęs.
 Krėslą atsukau į biustą, apimtas minties keistos.
 Ir spėlioju, ką galėtų muštas, bet nenugalėtas
 Paukštis, nerangus ir lėtas, iš jaunystės prarastos.
 Pasakyti, ką priminti iš jaunystės prarastos.
 Tuo kraupiuoju: „Niekados!“?

Nerimo jam neparodžiau ir neištariau nė žodžio.
 Nors jaučiau, kaip širdį skrodžia tartum ašmens akys tos.
 O aksomo pagalvėlė, lempos apšviesta, man kėlė
 Vien prisiminimų gėlą, kad negrįš jau niekados.
 Kad ant šitos pagalvėlės nepriglus jau niekados
 Toji iš būties kitos.

O kilimas sušlamėjo – gal tai pasiūstas Kūrėjo
Angelas paguost atėjo sielos, kančiai pasmerkto?
Pajutau kodylo kvapą, ir taip lengva širdžiai tapo.
Ir tariau: „Pamiršk jos kapą – gal rytojus atiduos
Tai, ką atėmė tau kapas? Gal iš tikro atiduos?!“

Varnas tarė: „Niekados!“

Ir tariau: „Svety naktini, gal tu pragaro siūstinis.
Įsikūnijęs į paukštį, gal tik atblokštas audros
Į dievų prakeiktą žemę, kur būtis vien kančią lemia.
Kur vilties skliautai aptemę – pasakyki, kas man duos
Taurę užmaršties balzamo? Ar kas pagailės ir duos?“

Kranktelėjo: „Niekados!“

„Pasakyk, svety naktini, paukšti ar velnių siūstini –
Ir tegul, jei sumeluosi. Dievas tau nedovanos! –
Ar tikrai pamiršęs gėlą žvelgsiu vėl į veidą mielą
Žavingiausios Rojaus sielos, net tarp angelų šventos –
Į Lenoros veidą mielą – šventesnės man nei šventos?“

Kranktelėjo: „Niekados!“

„Liaukis!“ – sušukau: „Pabodai. Vis tą patį, vis vienodai...
Grįžk į audrą, grįžk į vėjus iš Plutonijos šaltos.
Nepaliki nė plunksnelės – ji juoda kaip tavo melas.
Tad ir leiskis vėl į kelią. Dinki nuo skulptūros tos.
Iš širdies ištraukęs snapą dinki nuo skulptūros tos!“

Kranktelėjo: „Niekados!“

Ir kranklys nė krust, lyg sfinksas tupi sau, o akys spinkso
Tartum demono, kai rezga snausdamas tinklus klastos.
Taip sparnų nė nepakėlęs liko čia, o jo šešėlis
Gūdžiai krinta man ant sielos, nes, žinau, iš jo tamsos –
To nykaus, gūdaus šešėlio širdį stingdančios tamsos –

Neišėsiu niekados.

MECENGERŠTEINAS

*Pestis eram vivus – moriens tua mors ero.**

MARTYNAS LIUTERIS

Siaubas ir lemtis sėlina žmogaus pėdomis nuo amžių amžinųjų. Kodėl tad tu-
rečiau atskleisti, kada dėjosi įvykiai, apie kuriuos pasakoju? Pakaks žinoti, kad
tais laikais, apie kuriuos kalbu, Vengrijos gilumoje buvo šventai, nors ir slapčia,
tikima metempsichoze. Apie šio reiškinių esmę – ar jį vertas tikėjimo, ar ne – čia
nekalbėsiu. Betgi turiu pripažinti, kad visas mūsų netikėjimas (pasak La Briujero²,
visos mūsų nelaimės) „*vient de ne pouvoir être seuls*“***.***

Tačiau vengriškasis misticismas tam tikrais atžvilgiais ribojasi su absurdu. Jie –
vengrai – gerokai skyrėsi nuo savo Mokytojų iš Rytų. Pavyzdžiui, „siela“ – cituoju
minėto išmintingo ir skvarbaus proto paryžiečio žodžius – „*ne demeure qu’un seul
fois dans un corps sensible: au reste – un cheval, un chien, un homme même, n’est que
la ressemblance peu tangible de ces animaux*“****.

* „Gyvas buvau tavo nelaimė – mirdamas būsiu tavo mirtis“¹ (*lot.*).

** Atsiranda todėl, kad mes nemokam būti vieni (*pranc.*).

*** Mersjė³ savo knygoje „*L’an deux mille quatre cents quarante*“ rimtai palaiko metempsichozės teorijas, I. Diz-
raelis tvirtina, kad „nėra kitos tokios paprastos ir tokios įtaigios sąmonei sistemos“⁴. Šnekama, kad pulkininkas
Itenas Alenas⁵, vienas iš „Žaliojo kalno vaikinių“, taip pat buvo labai susidomėjęs metempsichoze. (*Aut. pas.*)

**** Tik kartą įsikuria gyvame būste, nesvarbu, ar tai bus arklys, šuo ar netgi žmogus, beje, tarp jų ne toks
jau didelis skirtumas (*pranc.*).

Berlificingų ir Mecengeršteinų šeimos vaidijosi jau ne pirmą šimtmetį. Dar niekuomet abidvi giminės, didžiai garbingos, nejautė tokio baisaus priešiško viena kitai. Nesantaikos pradžią, berods, galima atsekti prisiminus vienos senos pranašystės žodžius: „Baisus bus kilmingo vardo žuvimas, kuomet, tarsi raitelis ant žirgo, Mecengeršteino nemirtingumas triumfuodamas nugalės Berlificingo nemirtingumą.“

Prasmės tuose žodžiuose, tiesą sakant, yra nedaug. Tačiau audringų įvykių kildavo – dar visai neseniai – ir dėl menkesnių priežasčių. Abudu kaimyniniai dvarai varžėsi dėl įtakos rūpesčiuose paskendusiai vyriausybei. Maža to, artimi kaimynai retai bičiuliaujasi, o Berlificingų pilies gyventojai galėjo niekieno nekliudomi žiūrėti į Mecengeršteinų rūmų langus nuo savo aukštų kuorų. Todėl vargu ar buvo galima laukti, kad vaizdas prabangos, toli prašokančios įprastą feodalų buitį, būtų galėjęs sušvelninti priešišumą, kurį Mecengeršteinams jautė ne tokia sena ir ne tokia turtinga Berlificingų šeima. Tad ar reikėjo stebėtis matant, kaip ta pranašystė, kad ir kvaile, klotingai kaitino neapykantą tarp tų dviejų giminių, kurios ir šiaip buvo pasirengusios kivirčytis, vejamos įsisenėjusio pavydo? Pranašystė skelbė, jeigu ji apskritai ką nors skelbė, triumfą šeimos, kuri jau ir dabar buvo galingesnė, todėl aišku, kad ji būdavo vis prisimenama mažesnę įtaką ir galią turėjusių su dvigubu įniršiu.

Vilhelmas, hercogas Berlificingas, nors ir aukštos kilmės, tuo laiku, apie kurį pasakoju, buvo visai bejėgis ir suvaikėjęs senis, garsus nebent tuo, kad iš visos širdies neapkentė savo priešo šeimos ir taip aistringai mylėjo arklius bei medžioklę, kad nei paliejęs kūnas, nei gili senatvė, nei suskystėjęs protas negalėjo jo sulaikyti nuo kasdienės medžioklės pavojaus.

Baronas Mecengeršteinas buvo dar visai nesubrendęs. Jo tėvas, ministras G., mirė dar jaunas, o motina, ledi Meri, neilgai trukus nukeliavo paskui savo vyrą. Frederikas tuo metu ėjo aštuonioliktus metus. Aštuoniolika metų⁶ miesto vaikui – dar ne amžius, bet laukiniame krašte, kur kasdienis kunigaikštystės gyvenimas neatsiejamas nuo gamtos, laiko švytuoklė svyruoja daug prasmingiau.

Dėl nepaprastų aplinkybių, kurios buvo suminėtos testamente, jaunas baronas iškart po tėvo mirties ėmė valdyti nesuskaičiuojamus turtus. Nedaug kam iš vengrų didžiūnų iki jo buvo atitekusios tokios valdos. Jis turėjo daugybę pilių. Didžiausias ir įspūdingiausias dvaras buvo Mecengeršteinų rūmai. Jų ribos niekad nebuvo aiškiai apibrėžtos, bet parkas supo rūmus penkiasdešimties mylių spinduliu.

Kai valdžia ir pasakiški turtai atiteko jaunuoliui, kurio būdą visi gerai pažinojo, nedaug kam kilo abejonių, kur link pasuks jo valdymas. Ir išties, per tris pirmąsias

dienas paveldėtojas pasirodė esąs „erodiškesnis už Eroda“⁷ ir pranoko visus savo didžiausių gerbėjų lūkesčius. Gėdingos orgijos, baisi klasta, negirdėtos žiaurybės netruko įtikinti pavaldinius, kad nei jų vergiškas paklusnumas, nei valdovo sąžinės skrupulai neapsaugos nuo negailestingų mažojo Kaligulos⁸ nagų. Ketvirtosios dienos naktį staiga užsiliepsnojo Berlificingų arklidė, ir kaimynai buvo tvirtai įsitikinę, jog padegimas – dar vienas iš daugelio siaubingų barono nusikaltimų.

Tačiau jaunasis didikas, dar neatslūgus nelaimės sukeltam sąmyšiui, sėdėjo, matyt, nugrimzdęs savo mintyse, didelėje ir apleistoje Mecengeršteinų rūmų menėje. Tūkstančiai šlovingų protėvių žvelgė patamsėjusiais veidais iš prabangių ir išblukusių gobelenų, niūriai kabančių ant sienų. *Štai* – dvasininkai su vyskupų mitromis, apsigaubę šermuonėlių kailiais, sėdi kaip lygūs su lygiais su despotu ir savo suverenu, aptardami, kaip apriboti eilinio karaliaus valdžią arba popiežiaus aukščiausios valdžios vardu atmesdami maištingą šėtoniškos valdžios skeptrą. *Kitur* – stotingi ir taurūs kunigaikščiai Mecengeršteinai šuoliuoja raumeningais kovos žirgais per sutriuškintų priešų lavonus – taip išraiškingai atvaizduoti, kad baimės įvorydavo ir šaltakraujiškiausiam žmogui; *trečiur* – geidulingos seniai užmarštin nugrimzdusių damų figūros, rodos, besisukančios nežemiško šokio ratelyje skambant negirdimai muzikai.

Bet kol baronas klausėsi, ar bent dėjosi klausas, nuo Berlificingų arklidžių sklindančio vis didėjančio triukšmo, galbūt mintyse jau regėdamas kitą, dar akiplėšiškesnį nusikaltimą, – jo žvilgsnis nejučia užkliuvo už gobeleno, kuriame buvo pavaizduotas milžiniškas, nenatūralios spalvos žirgas, kadaise esą priklausęs jo priešo protėviui saracėnui. Žirgas lyg statula buvo sustingęs priekiniame paveiklo plane, o kiek tolėliau – jo šeimnininkas, mirštantis nuo Mecengeršteino durklo žaizdos.

Kai Frederiko sąmonę pasiekė, kas pavaizduota ant sienos, jo veidą iškreipė šėtoniška šypsena. Ta grimasa ilgai nenyko nuo jo lūpų. Jis negalėjo paaiškinti, kodėl jį staiga apėmė nerimas, nusileidęs ant pečių lyg skraistė ir sukaustęs judesius. Galų gale jis suprato, kad miegūsti ir neaiškūs jausmai jį apėmė ne sapne, o tikrovėje. Kuo ilgiau jis žiūrėjo į paveikslą, tuo sunkiau jam buvo atplėsti akis nuo kerinčios scenos, tačiau triukšmas už sienų vis augo ir tik nežmoniškomis pastangomis nukreipęs žvilgsnį į langą išvydo jame liepsnojančių arklidžių kruvinus atšvaitus. Bet atsipalaidavimas truko tik akimirka; barono melancholiškas žvilgsnis vėl nukrypo į paveikslą. Nustebo ir pasibaisėjo pamatęs, kad gigantiško žirgo galva dabar buvo pasukta į kitą pusę. Gyvulio kaklas, pirma išriestas, dabar, tarsi iš užuojautos

sukniubusiam savo valdovui, buvo visu ilgiu ištiestas į barono pusę. Akys, kurių anksčiau nebuvo matyti, dabar žvelgė įdėmiai, tarsi žmogaus, žaižaruodamos nežemišku raudonių, o už užsiritusių, matyt, įnirtusio žirgo lūpų bolavo klaikūs ir numirėlio dantys.

Paklaikęs nuo šiurpo jaunasis didikas klumpančiomis kojomis pasuko prie durų. Vos tik jos atsidarė, menėn plūstelėjo raudona šviesa, nublokšdama ėjusiojo šešėlį ant siūbuojančio gobeleno; ir baronas, kuris stovėjo svyrinėdamas tarpduryje, suvirpėjo iš siaubo, kai jo šešėlis uždengė nuožmaus ir džiūgaujančio žudiko, nudūrusio saracėną Berlificingą, atvaizdą, visiškai sutapdamas su jo apribais.

Norėdamas atgauti dvasinę pusiausvyrą, baronas išskubėjo laukan. Ties vartais, vedančiais iš kiemo, jis susitiko tris arklininkus. Nusiplukę ir nepaisydami mirtino pavojaus, jie laikė už pavadžio nirtulingai besiblaškantį ugninės spalvos žirgą.

– Kieno tas žirgas? Iš kur jį atvedėt? – irzliai sušvokstė baronas, nes tą pat akimirką suprato, kad paslaptingas gyvulys ant gobeleno ir priešais jo akis kanopomis žemę daužantis ristūnas tikri dvyniai.

– Tai jūsų nuosavybė, pone, – tarė arklininkas. – Bent jau joks šeimininkas jo nepasiges. Sučiupom jį, kai jis šuoliavo visas apsiputojęs ir garuojantis iš įsiutimo iš degančių Berlificingo arklidžių. Pamanėme, kad tai vienas iš senio grafo užsienių veislių žirgų, ir nuvedėme jį kaip pabėgėlį atgal. Bet tenykščiai arklininkai akis išvertė – jie šito žirgo neregėję; tatau mums pasirodė keista, nes išsyk matyt, kad jis tik per plauką ištrūko iš mirties liepsnose.

– Ant kaktos matyti įdagas V. F. B., – įsiterpė kitas arklininkas, – todėl nutarėme, kad tai Viljamo fon Berlificingo inicialai, bet visi toj pily vienu balsu tvirtina, kad tai *ne jų* žirgas.

– Labai keista, – pratarė jaunasis baronas, patsai nesiklausydamas savo žodžių, – sakote, geras žirgas – nepaprastas ristūnas. Ką gi, tegul jis lieka man, – pridūrė patylėjęs, – gal tokiam raiteliui kaip Frederikas Mecengeršteinas pavyks sutramdyti šėtoną iš Berlificingo arklidžių.

– Jūs apsirinkate, pone. Jau sakėme, kad žirgas ne iš grafo Berlificingo arklidžių. Jeigu jis būtų buvęs iš ten, mes ne iš kelmo spirti – žinome, ką daryti, ir nebūtume drįsę su juo pasirodyti jums į akis.

– Žinoma, – sausai atsakė baronas, ir tą pat akimirką prie jo pribėgo susijau-dinęs pažas. Jis sušnabždėjo ponui į ausį, kad rūmuose nuo sienos staiga dingo gabalas gobeleno, paskui ėmė pasakoti smulkmenas, bet taip tyliai, kad smalsūs arklininkai neišgirdo daugiau nė žodžio.

Jaunojo Frederiko veidas atspindėjo didžiausią sielos sumaištį. Tačiau jis greitai susitvare ir kuomet griežtai prisakė užrakinti menės duris, o raktą atiduoti jam, jo veidą buvo iškreipusi piktdžiugiška grimasa.

– Ar jau girdėjote, kad senasis medžiotojas Berlifingas mirė? – paklausė vienas iš vasalų, kai pažas pasitraukė, o arklininkai nuvedė įnirtingai besispyriojančią stambų žirgą, kurį baronas ką tik padarė savo nuosavybe, ilga alėja nuo Mecengeršteinų rūmų į arklides.

– Ne. – Baronas staiga pasisuko į klausiantįjį. – Sakote, mirė?

– Taip, jūsų kilnybe, ir jūsų šeimai, mano išmanymu, tai ne pati blogiausia naujiena.

Barono veidu perbėgo šypsny.

– Kaipgi jis numirė?

– Puolė į arklides gelbėti savo numylėtinio iš medžioklei skirtų žirgų ir pats nelaimingasai žuvo liepsnose.

– Štai kaip? – nutęsė baronas, kuris, atrodė, palengva, bet vis tvirčiau įtiki kažkokia jam vienam žinoma mintim.

– Štai kaip, – pakartojo vasalas.

– Siaubinga! – tarė jaunuolis ramiu balsu ir nužingsniavo į rūmus.

Nuo tos dienos pasileidėlio jaunojo barono elgesys pasikeitė. Žinoma, naujas jo gyvenimo būdas daug ką nuvylė ir sugriovė ne vienos gudragalvės mamytės planus, o jo nauji įpročiai visiškai nesiderino su nusistovėjusiais aristokratiško gyvenimo papročiais. Jis daugiau beveik nekėlė kojos iš rūmų ir neturėjo visame pasaulyje nė vieno draugo, nebent, naudodamasis kažkokia paslaptima teise, draugu galėjo vadinti nesutramdomą ugninės spalvos žirgą, tarytum atėjusį ne iš šio pasaulio.

Šiaip ar taip, kvietimai iš kaimynų nesiliovė plaukė. „Ar baronas pagerbs mūsų šventę savo dalyvavimu?“ „Ar baronas vyks į lokio medžioklę?“ – „Mecengeršteinas nemedžioja“, „Mecengeršteinas nedalyvaus“ sekė atsakymai.

Šių tolydžio besikartojančių įžeidžių atsakymų aikština aristokratija nesirengė pakęsti. Kvietimai pasikeitė, tapo ne tokie nuoširdūs, ne tokie dažni – galop jų srautas visai liovėsi. Kažkas esą net girdėjęs, kaip nelaiminga grafo Berlifingo našlė sakė, kad „baronas, matyt, lieka namuose ne todėl, kad to norėtų, o kad sau lygius laiko žemesniais už save, ir jodinėja ne todėl, kad to norėtų, o kad jam mielesnė arklio draugystė“. Suprantama, tai buvo kvailas įsisenėjusios nesantaikos ir įžeistos savimeilės protrūkis, rodantis vien tai, kaip beprasmiškai galima kalbėti, kai trokštama vien tik, kad posakis būtų vaizdingas.

Bet romesni bičiuliai aiškino pasikeitusį jaunojo didiko elgesį savaime suprantamu gedulu dėl tėvo mirties, pamiršdami jo žvėrišką ir beprotišką gyvenimą iškart po laidotuvių. Kiti tiesiai vadino baroną pasipūtėliu ir išdiduoliu. Treti (iš jų ir šeimos gydytojas) buvo įsitikinę, jog baroną apėmusi juoda melancholija, kad kalta paveldėta silpna sveikata, o tarp paprastų žmonių sklido dar tamsesni ir niūresni spėliojimai.

Iš tiesų nenormalus barono prisirišimas prie neseniai įsigyto žirgo, prisirišimas, kuris, rodės, eina stipryn sulig kiekviena ristūno demoniškos ir nepažajamos prigimties apraiška, protingų žmonių akyse netrukus ėmė atrodyti kaip bjauri ir nenormali karštligė. Plieskiant vidurdienio saulei, tamsų vidurnaktį, sveikas ar negalaujantis, ramiu oru ar per audrą – jaunasis Mecengeršteinas, atrodė, buvo lipte prilipęs prie balno gigantiško žirgo, kurio nežabota drąsa taip atitiko šeimininko dvasią.

Be to, tam tikros aplinkybės, susijusios su paskutiniųjų dienų įvykiais, suteikė tai raitelio manijai ir žirgo baisiai jėgai antgamtiškumo ir grėsmės. Kruopščiai išmatavus žirgo šuolio ilgį, pasirodė, kad tokio nuotolio negalėjo įsivaizduoti net didžiausi svaičiotojai. Negana to, baronas žirgui nedavė jokio vardo, nors buvo įpratęs visiems savo ristūnams taikliai parinkti po vardą. Žirgas gyveno vienas jam skirtoje, atokiau nuo kitų statinių esančioje arklidėje, baronas pats jį prižiūrėdavo, niekam nė iš tolo neleisdamas prisitarti prie savo numylėtinio gardo. Dar pasklido žinia, kad nė vienas iš trijų arklininkų, kurie, naudodamiesi apynasriu ir virve, sučiupo ištrūkusį iš gaisro Berlificingų arklidėse žirgą, – nė vienas iš trijulės negalėjo tvirtinti, kad tos pavojingos kovos metu arba kada nors vėliau jie rankomis būtų prisilietę prie žirgo. Vargu ar protingas ir kilnus gyvulys galėjo sukelti kvailą smalsumą, tačiau būdavo akimirkų, kai net didžiausiems drąsuoliams ir skeptikams imdavo plaukai šiauštis ant galvos ir, žmonės kalba, kartais žirgas savo baisiu ir paslaptingą prasmę turinčiu kanopų daužymu pažiopsoti susirinkusią minią versdavo iš siaubo bėgti šalin, o jaunasis Mecengeršteinas tuomet išblykšdavo ir žengdavo atatupstas nuo žirgo skvarbių žmogiškų akių žvilgsnio.

Visoje barono palydoje neatsirasdavo nė vieno žmogaus, kuris abejotų, kad baronas nuoširdžiai žavisi nesuvaldomu savo nepaprasto žirgo būdu, – nė vieno, išskyrus gal nelaimingą ir užguitą pažą, išsigimėlį, kurio išvaizda visiems kliūdavo ir kurio žodžių niekas nepaisė. Jis (jeigu apskritai verta kalbėti apie jo nuomonę) buvo toks įžūlus, kad tvirtino, jog šeimininkas visuomet sėsdavo į balną krečiamas nesuprantamo ir beveik nepastebimo drebulio ir kad visuomet, kai baronas grįždavo pajodinėjęs, jo veide pergalingai šviesdavo piktdžiugiška šypsena.

...PRISIRIŠIMAS, KURIS, RODĖS, EINA STIPRYN...

Vieną audringą naktį Mecengeršteinas pabudo iš gilaus miego, it pamišęs nubėgo laiptais žemyn, baisiausiai skubėdamas šoko ant žirgo ir nušuoliavo gilyn į girios tankynę. Pripratę prie tokio vaizdo, namiškiai nekreipė į tai dėmesio, tačiau kai kelioms valandoms praėjus rūmuose ėmė siautėti staiga kilęs baisus ir nesulaikomas gaisras ir ėmė aižėti bei griūti dantytos Mecengeršteinų pilies sienos, visi labai nerimaudami laukė sugrįžtant barono.

Kai gaisras buvo pastebėtas, ugnis buvo tiek išsišėlus, kad perniek nuėjo visos pastangos išgelbėti bent dalį rūmų, ir sukrėsti kaimynai stovėjo aplink – stebėdamiesi ir baimingai tylėdami. Bet netrukus minios dėmesį prikaustė kitas klaikus vaizdas, dar sykį įrodęs, kad žmones labiau traukia kito žmogaus kančia, negu baisiausiai siautėjanti stichija.

Ilgoje šimtamečių ažuolų alėjoje, nusidriekusi nuo miško iki Mecengeršteinų rūmų pagrindinių vartų, pasirodė žirgas, nešantis raitelį neپردengta galva ir sudraskytais drabužiais tokiais pašėlusiais šuoliais, kad jo nebūtų pavijęs pats Tamsos Kunigaikštis.

Žirgas lėkė nevaldomas. Agonijos iškreiptas raitelio veidas ir trūkčiojantys, mėšlungiški jo kūno judesiai rodė nežmonišką pastangą suvaldyti žirgą, tačiau iš jo gerklės neišsprūdo nė vienas garsas, išskyrus vienintelį, pro kruvinai sukan-džiotas lūpas ištrūkusį kimų klaikaus siaubo riksmą. Akimirka – ir aiškus, garsus kanopų bildesys nustelbė vėjo ūžimą ir šėlstančios ugnies riaumojimą, dar akimirka – ir žirgas vienu šuoliu praskriejo pro vartus, peršoko griovį, šmėkstelėjo ant jau pradedančių griūti rūmų laiptų ir kartu su raiteliu pranyko ugnies chaose.

Tą pačią sekundę ugnies audra nuščiuvo, ir aplink pamažu stojo mirtina ramybė. Balta liepsna, it skraistė gaubusi statinius, staiga šovė į bežadį dangų ir suspindo antgamtišku švytėjimu, ir tada virš pilies sienų pakibęs juodų dūmų debesis įgavo milžiniško žirgo pavidalą.

RANKRAŠTIS, RASTAS BUTELYJE

*Qui n'a plus qu'un moment à vivre
N'a plus rien à dissimuler.**

FILIPAS KINO¹ „ATISAS“

Apie savo kraštą ir šeimą beveik neturiu ko pasakyti. Apgaulė išginė mane į svetimą šalį, o metų virtinė atitolino nuo artimųjų. Paveldėtas turtas suteikė galimybę įgyti neeilinį išsilavinimą, o kontempliatyvus mano protas įgalino susisteminti žinias, taip uoliai sukauptas jaunystėje. Bet labiausiai man patiko studijuoti vokiečių filosofus moralistus; ne todėl, kad būčiau aklai žavėjęsis jų gražbylinga beprotyste, o todėl, kad, mokėdamas logiškai mąstyti, lengvai susekdavau jų klaidas. Man dažnai būdavo prikišamas sausas racionalumas, buvau kaltinamas fantazijos stoka ir visuomet laikomas Pirono² sekėju. Ko gero, stiprus potraukis natūrfilosofijai iš tiesų padarė mane taip paplitusio mūsų amžiuje paklydimo auka – turiu omeny įprotį aiškinti visus reiškinius šio mokslo principais, netgi tuos, kurie mažiausiai šitaip aiškintini. Atrodė beveik neįtikėtina, kad *ignes fatui*** galėtų išvesti už griebtų

* Gyvent kam liko tik akimirksnis,
Tam nebėra ko slėpt (*pranc.*).

** Žaltvykslės (*lot.*).

tiesos ribų tokį žmogų kaip aš. Manau visa tai esant reikalinga pasakyti todėl, kad šis neįtikėtinas pasakojimas nebūtų palaikytas greičiau nesveikos vaizduotės klie-desiu negu tikru žmogaus proto patyrimu, kuriam fantazijos žaismas – tik negyva raidė ir menkystė.

Praėjus daugeliui metų, praleistų kelionėse po užsienio kraštus, 18... išplaukiau iš Batavijos³ uosto turtingoje ir tankiai gyvenamoje Javos saloje į Malajų salyną. Plaukiau kaip keleivis, neturįs jokios kitos paskatos, tik kažkokį nerimą, kuris buvo mane apsėdęs tarytum šėtonas.

Mūsų laivas buvo puikus, maždaug keturių šimtų tonų talpos, pastatytas Bom-bėjejue iš Malabaro tikmedžio ir padengtas variu. Jis gabeno medvilnę ir aliejų iš Lakadyvų⁴ salų. Laive taip pat buvo kokoso pluošto ir riešutų, lydyto sviesto iš buivolių pieno ir keletas dėžių opijaus. Sukrauta viskas buvo kaip pakliuvo, todėl laivas virtuliavo.

Mes palikome uostą pučiant silpnam vėjeliui ir daug dienų plaukėme palei rytinį Javos krantą; kelionės monotoniją tik retkarčiais sutrikdydavo sutikti maži laive-liai iš tų salų, kurių link mes plaukėme.

Vieną vakarą, užsikniaubęs ant borto, aš pastebėjau kažkokį keistą vienišą de-besėlį, plaukiantį šiaurės pusėn. Jis buvo neįprastos spalvos, be to, pirmas sutiktas palikus Bataviją. Aš įdėmiai stebėjau jį iki saulėlydžio, kol jis netikėtai išsklido į rytus ir į vakarus, apjuosdamas horizontą siaurute rūko juosta, panašia į ilgo žemo jūros kranto ruožą. Netrukus mano dėmesį patraukė tamsiai raudona mėnulio spalva ir neįprasta jūros išvaizda. Ji mainyte mainėsi, o vanduo buvo daug vaiskes-nis negu paprastai. Nors aiškiai mačiau dugną, tačiau, išmatavęs gylį, įsitikinau, kad po laivo kiliu lygiai penkiolika sieksnių. Pasidarė nepakenčiamai karšta, oras buvo pritvinkęs garų, kurie virto kamuoliais panašiai kaip lydant plieną. Artėjant nakčiai, nuščiuvo paskutinis vėjelio dvelksmas ir įsiviešpatavo tiesiog nenusakoma tylą. Žvakės liepsna laivo gale degė nė kiek nejuduliuodama, o ilgas plaukas, laiko-mas tarp pirštų, nėmaž nevirpėjo. Tačiau kapitonas pasakė nematęs jokių pavojaus ženklų, o kadangi visą laiką plaukėm pavėjui kranto link, jis liepė nuleisti bures ir inkarą. Sargyba nebuvo pastatyta, ir laivo įgula, daugiausia malajiečiai, tingiai išsi-tiesė ant denio. Aš nulipau žemyn – lyg nujausdamas kažką bloga. Ir iš tiesų, viskas bylojo artėjant taifūną. Aš pasakiau savo nuogastavimus kapitonui, bet jis mano žodžius nuleido negirdomis ir nuėjo nė nesiteikęs atsakyti. Tačiau nerimas neleido man miegoti ir apie vidurnaktį užlipau ant denio. Pastatęs koją ant viršutinio trapo laiptelių, krūptelėjau nuo garsaus ūžesio – tarsi greitai būtų sukęsis malūno ratas,

bet kol suvokiau, iš kur jis sklinda, pajutau, kad visas laivas sudrebėjo. Kitą akimirką didžiulė putojančio vandens masė parbloškė mus ant šono ir, persiritusi išilgai denio, viską nušlavė į jūrą.

Beje, šis smarkus vėjo gūsis pasirodė išganingas mūsų laivui. Kadangi stiebai nulūžo ir buvo nunešti jūron, laivas, nors ir visiškai užlietas, netrukus sunkiai iškilo iš vandens ir, kurį laiką pasvirduliuavęs nuo vėjo šuorų, pagaliau atsitiesė.

Koks stebuklas išgelbėjo mane nuo pražūties – tiesiog neišmanau. Priblokštas vandens smūgio, pamažu atsigodau ir pasijutau suspaustas tarp achterštevenio ir vairo. Sunkiai atsistojau, suglumęs apsižvalgiau, ir pirmiausia į galvą šovė mintis, kad mus užnešė ant rifų, nes ir lakiausia vaizduotė nebūtų galėjusi sukurti tokio milžiniško ir putojančio vandenyno sūkuriu, kuris mus buvo prarijęs. Po valandėlės išgirdau šaukiant seną švedą, kuris buvo įsėdęs į laivą prieš pat išplaukiant iš uosto. Aš šūktelėjau jam iš visų jėgų, ir netrukus jis atsvirduliuavo į laivo galą. Greitai paaiškėjo, kad mudu vieninteliai išlikę gyvi po šio nelaimingo atsitikimo. Visi, išskyrus mus, buvo nušluoti nuo denio; kapitonas ir jo padėjėjai, matyt, žuvo miegodami, nes kajutės buvo užtvindytos. Niekieno nepadedami, dviese vargu ar galėjome kaip nors gelbėti laivą, tuo labiau kad iš pradžių, apimti siaubo, kiekvieną akimirką laukėme pražūties. Per pirmą audros gūsi mūsų inkaro grandinė, žinoma, nutrūko kaip virvelė, ir tik dėl to mes neapsivertėme. Milžinišku greičiu plaukėme pavėjui, o bangos ritosi per mus net nesuduždamos. Laivagalio špantai buvo visiškai išklibinti, ir visas laivas smarkiai apgadintas, bet mūsų begaliniam džiaugsmui siurbliai buvo nesugedę ir balastas beveik nepasislinkęs. Vėjas jau rimo, ir nebematėme didelio pavojaus; priešingai, baiminomės, kad jis visiškai nurims, nes buvome tikri, kad mūsų sudaužytas laivas neišvengiamai žus milžiniškose jūros platybėse. Bet šis pagrįstas būgštavimas nepasitvirtino. Ištisas penkias paras mūsų sukežęs laivas plaukė tiesiog neišmatuojamu greičiu, genamas smarkaus vėjo, kuris, nors ir nesiautėjo kaip taifūnas, bet vis dėlto buvo daug baisesnis už iki šiol patirtas audras. Mūsų maistas visą tą laiką buvo truputėlis palmių cukraus, kurį per didelį vargą radome pirmagalyje. Pirmąsias keturias dienas mus nešė su nedideliais nukrypimais į pietryčius ir pietus, ir mes, matyt, jau buvome nebetoli Naujosios Olandijos⁵ krantų. Penktąją dieną tiesiog nepakenčiamai atšalo, nors vėjas pakeitė kryptį tik vienu laipsniu į šiaurę. Patekėjo blyški geltona saulė, kuri, pakilusi tik keletą laipsnių virš horizonto, veik nespinduliavo šviesos. Debesų nebuvo matyti, tačiau vėjas pūtė besikaitaliojančiais gūsiais. Apie vidurdienį – mūsų spėjimu – dėmesį vėl patraukė keista saulė. Ji nešvietė, o kažkaip niūriai ir blankiai švytėjo ir visiškai neatsispindėjo vandeny, tarsi jos

spinduliai būtų buvę poliarizuoti. Prieš pat jai nusileidžiant į šėlstančią jūrą, šviesa disko centre staiga užgeso, tarsi ją būtų paskubomis užgesinusi nepaaiškinama jėga. Ir tik blausus sidabrinis ratlankis nusileido į beribį vandenyną.

Veltui mes laukėme šeštos dienos – ji man taip ir neatėjo, o senajam švedui nebeais niekados. Nuo to laiko mes buvome apsupti visiškos tamsos ir per dvidešimt žingsnių nuo laivo negalėjome nieko įžvelgti. Mus gaubė amžina naktis, nepagyvinta net fosforinio jūros spindesio, prie kurio buvome pripratę atogrąžose. Dar pastebėjome, kad nors audra tebesiautėjo su nemažtančia jėga, aplinkui nebeputojo bangų mūša, kuri lydėjo mus iki šiol. Visur viešpatavo siaubas, nepermatoma tamsa ir tvanki, juoda tuštuma. Prietaringa baimė pamažu užvaldė senojo švedo sielą, o aš buvau apimtas nebylios nuostabos. Mes nebesirūpinome laivu, nes tai būtų buvęs bergždžias darbas, ir, prisirišę kiek galima stipriau prie nulūžusio bizanstiebio, skausmingai žvelgėme į bekraštį vandenyną. Mes neturėjome jokių priemonių nei laikui, nei vietai nustatyti. Tačiau aiškiai supratome, kad esame nutolę į pietus daugiau negu bet kurie ankstesni jūrininkai, ir didžiai stebėjomės, kad nesusiduriame su šiai juostai būdingomis ledo lytimis. O tuo tarpu kiekviena akimirka galėjo būti paskutinė, nes kiekviena milžiniška banga skubėjo mus užlieti. Jos buvo neįsivaizduojamai didelės, ir tikras stebuklas, kad akimirksniu nebuvo palaidoti po jomis. Mano bendrakeleivis sakė, kad mūsų krovinyš lengvas, o laivas labai geros kokybės, bet aš justu jutau visišką situacijos beviltiškumą ir liūdnei ruošiausi tai mirčiai, kurios, man atrodė, niekas negalėjo atitolinti daugiau negu valandą, kadangi sulig kiekviena mylia vandenynas bangavo vis stipriau, o milžiniškos juodos bangos darėsi vis grėsmingesnės. Tarpais, kai iškildavome į tokį aukštį, kur net albatrosai neskraido, mums užgniauždavo kvapą; tarpais svaigdavo galva, kai leisdavomės į tikrą vandens pragarą, kur oras buvo troškus ir nė mažiausias garsas nedrumstė jūrų drakono⁶ miego.

Mes kaip tik leidomės į vieną iš tokių bedugnių, tik staiga nakties tylą perskrodė veriantis mano bendrakeleivio riksmas.

– Žiūrėkit! Žiūrėkit! – spiegė jis man tiesiai į ausį. – Visagalis Dieve! Žiūrėkit! Žiūrėkit!

Su šiais žodžiais aš pamačiau, kaip vandens tarpeklio sienas, tarp kurių mes atsidūrėme, nušvietė niūri, tamsiai raudona šviesa, metanti atšvaitus ant mūsų denio. Žvilgtelėjęs į viršų, išvydau reginį, nuo kurio man gyslose sustingo kraujas. Aukštai aukštai, tiesiai virš mūsų, ant paties vandens skardžio krašto, buvo pakibęs gigantiškas kokių keturių tūkstančių tonų talpos laivas. Nors jis kabojo ant bangos keteros, šimtus kartų didesnės už jį patį, tačiau iš tiesų buvo didesnis už bet kokią linijinį ar

Rytų Indijos kompanijos laivą. Jo milžiniško, niūriai juodo korpuso nepuošė jokie raiziniai, tokie įprasti visiems laivams. Iš atidarytų liukų kyšojo eilė patrankų, o nuo jų blizgančių vamzdžių atsispindėjo daugybės ant lynų kyburiuojančių kovinių žibintų šviesos. Siaubą ir nuostabą labiausiai kėlė tai, kad šis laivas, iškėlęs bures, lėkė tiesiai į jūros stichiją, į nesuvaldomus uragano nasrus. Iš pradžių mes pamatėme tik tai laivo priekį, pamažu kylantį iš tamsios ir baisios prarajos. Vieną nenusakomo siaubo akimirksnį jis sustingo svaiginančiame aukštyje, tarsi gėrėdamasis savo didingumu, paskui sudrebėjo, krūptelėjo ir – krito žemyn.

Tą akimirksnį mane apėmė kažkoks nesuprantamas ramumas. Nusvirduliuavęs kiek galima toliau į laivo galą, aš be jokios baimės laukiau neišvengiamos pražūties. Mūsų laivas pagaliau nustojo priešintis ir ėmė priekiu grimzti į jūrą. Todėl griūvanti masė smogė kaip tik į tą mūsų korpuso dalį, kuri jau buvo po vandeniu, o mane baisi jėga nusviedė į paslaptingojo laivo takelą.

Kai aš nukritau, laivas pasisuko overštagu, ir per šią suirutę niekas iš komandos manęs nepamatė. Be jokio vargo radau kelią į grotliuką, kuris buvo truputį praviras, ir greitai atsirado proga pasislėpti triume. Kodėl aš taip padariau – sunku pasakyti. Kažkoks neaiškus baimės jausmas, išvydus jūrininkus, turbūt ir buvo pagrindinė priežastis, kuri privertė tai padaryti. Aš nenorėjau savo lemties patikėti būtybėms, kurios iš pirmo žvilgsnio man pasirodė kažkokios keistos, įtartinos ir bloga lemiančios. Todėl ir sumaniau pasislėpti triume. Atstūmiau keletą laikinos apkalos lentų, kad prireikus galėčiau patogiai įsitaisyti tarp didžiulių laivo špantų.

Vos tik baigiau šį darbą, turėjau lįsti į slėptuvę – mat išgirdau kažkieno žingsnius triume. Pro šalį praėjo kažkoks žmogus svyruojančiu, netvirtu žingsniu. Jo veido aš nemačiau, bet bendrą vaizdą susidariau. Buvo aišku, kad jis senyvo amžiaus ir pakirstas negalios. Jam linko keliai ir visas kūnas virpėjo nuo nepakeliamos metų naštos. Tyliau trūkčiojamu balsu jis suburbėjo keletą žodžių man nesuprantama kalba ir ėmė grabinėtis kampe, kur į krūvą buvo sumesti keisti instrumentai bei sudūlėję jūrų žemėlapiai. Jis elgėsi kaip irzlus suvaikėjęs senis, bet kartu ir kaip iškilnus orus Dievas. Pagaliau jis grįžo į denį, ir daugiau aš jo nemačiau.

Mane apėmė jausmas, kurį sunku nusakyti, pojūtis, kurio neįmanoma išanalizuoti, kuriam nei praeities patirtis, nei, ko gero, ateitis nepasiūlys rakto. Mano būdo žmogui toks dalykas – pražūtingas. Niekada, žinau tikrai, niekada nebūsiu patenkintas tuo, kaip aš suvokiu įvykius. Tačiau nieko nuostabaus, kad mano

suvokimai neapibrėžti, nes jie kyla iš visiškai nepažįstamų šaltinių. Mano siela praturtėjo kažkokia nauja išmintimi, nauja egzistencija.

Praėjo daug laiko nuo tos dienos, kai pirmą kartą užlipau ant šio siaubingo denio, ir mano likimo spinduliai pradėjo rinktis į vieną tašką. Nesuprantami žmonės! Paskendę mintyse, kurių negaliu atspėti, jie vaikščioja, manęs nepastebėdami. Nėra prasmės nuo jų slėptis, nes šie žmonės *nenori matyti*. Ką tik praėjau kapitono padėjėjui prieš pat nosį; o prieš tai išdrįsau įsmukti į paties kapitono kajutę ir išsinešiau iš ten rašymo priemonės, kuriomis dabar rašau ir rašiau ligi šiolei. Rašysiu šį dienoraštį. Tiesa, gal ir nebus progos perduoti jį žmonėms, bet vis dėlto pabandysiu. Paskutinę akimirką įdėsiu rankraštį į butelį ir įmesiu į jūrą.

Atsitiko vienas dalykas, kuris man davė naujo peno apmąstymams. Ar nereikėtų tokių reiškinų laikyti nekalto atsitiktinumo žaismu? Aš išdrįsau užlipti ant denio ir, niekieno nepastebėtas, atsiguliau ant senų burių ir virvių krūvos valtės dugne. Galvodamas apie keistai susiklosčiusį savo likimą, ėmiau nejučiom dervos teptuku teplioti tvarkingai suvynioto ir šalia manęs ant statinės padėto liselio kraštą. Dabar šitas liselis pakeltas, o iš mano nerūpestingos teplionės išėjo žodis „Atradimas“.

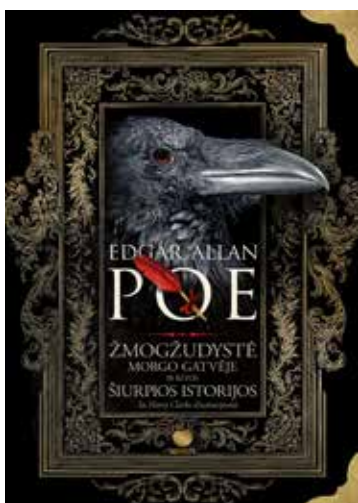
Pastaruoju metu tyrinėju laivo struktūrą. Nors ir gerai apginkluotas, manau, tai nėra karo laivas. Jo takelažas, konstrukcijos ir apskritai visi įrengimai paneigia tokius spėliojimus. Kas jis *nėra*, aš puikiai supratau, bet kas jis yra, ko gero, neįmanoma pasakyti. Nežinau kodėl, bet kai studijavau keistą jo modelį ir nepaprastą rangautą, milžinišką dydį ir gausybę burių, jo visiškai paprastą priekį ir senamadišką galą, mintyse man iškilo kažkokie pažįstami vaizdiniai, ir kartu su tais neaiškiais prisiminimų šešėliais galvoje šmėsčiojo senos svetimų šalių kronikos ir seniai praėję amžiai.

Aš nuodugniai ištyrinėjau laivo špantus. Jis pastatytas iš man nežinomos medžiagos. Šis medis turi ypatingų savybių ir, atrodo, yra panaudotas ne pagal paskirtį. Turiu omeny tai, kad jis nepaprastai *akytas*, be to, visas išvarpytas kirminų (natūrali plaukiojimo šiose jūrose pasekmė), nekalbant, jog iš senumo sudulėjęs. Gal mano

NESUPRANTAMI ŽMONĖS! PASKENDĘ MINTYSE, KURIŲ NEGALIU ATSPĖTI.
JIE VAIKŠCIOJA, MANĘS NEPASTEBĖDAMI.

**ĮSIGYKITE
KNYGĄ DABAR**

obuolys.lt